

Recenzja
osiągnięcia naukowego oraz aktywności naukowo-badawczej
w związku z wnioskiem doktor Hanny Schreiber
o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji

Dr Hanna Schreiber jest absolwentką Wydziału Prawa i Administracji UW, Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW (studia realizowane w ramach Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych na kierunku nauki polityczne) oraz Wydziału Historycznego UW (studia realizowane w ramach Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych w zakresie historii sztuki). Dwa dyplomy magisterskie *cum laude* uzyskane na Wydziale Prawa i Administracji oraz Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych. W 2012 roku Habilitantka uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Praca doktorska na temat: *Świadomość międzykulturowa w operacjach wielonarodowych sił wojskowych*, przygotowana pod kierunkiem Pani prof. Grażyny Michałowskiej, została wyróżniona.

Dr Hanna Schreiber od 2014 roku jest zatrudniona na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych UW (do 2016 r. Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW).

Dorobek Dr H. Schreiber przygotowany do wniosku obejmuje cykl 13 publikacji przygotowanych i opublikowanych w latach 2012-2019. Dorobek ma charakter interdyscyplinarny. Habilitantka utożsamia się i swoje badania w zakresie badań politologicznych, w subdyscyplinie nauki o stosunkach międzynarodowych. Poza publikacjami wchodzącymi w skład osiągnięcia naukowego, Habilitantka wyróżniła też publikacje naukowe i popularnonaukowe powiązane tematycznie z przedstawionym osiągnięciem oraz 9 publikacji nieuwzględnionych w zgłoszonym cyklu publikacji i niepowiązanych tematycznie ze zgłoszonym cyklem. Wszystkie zostały przygotowane zarówno w języku polskim i w języku angielskim. Przedstawiony dorobek należy uznać za bardzo dobry pod względem ilościowym.

1. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitantki

Zgodnie z wnioskiem doktor Hanny Schreiber o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, osiągnięcie naukowe podlegające ocenie i będące podstawą tegoż postępowania stanowi cykl 13 powiązanych tematycznie publikacji polsko i anglojęzycznych zatytułowany: **Kultura jako przedmiot analizy w stosunkach międzynarodowych: wymiar teoretyczno-metodologiczny, prawnomiędzynarodowy i polityczny**. W skład osiągnięcia wchodzi: 1 monografia, 2 artykuły w czasopismach naukowych, 10 artykułów w pracach zbiorowych, co jak Habilitantka podkreśla w autoreferacie daje łącznie 655 stron. W częściach redagowanych lub współredagowanych wkład Habilitantki został potwierdzony w załączonej dokumentacji.

Artykuły w pracach zbiorowych były publikowane w wydawnictwach, według Komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 stycznia 2019 r., z poziomu I (80 pkt.) i II poziomu (2 artykuły - Oxford University Press, Brill). 1 artykuł został opublikowany w czasopiśmie, które nie znalazło się w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych z 2019 r. Na poprzedniej liście - Część B Wykazu Czasopism Naukowych posiadało 12 pkt. (Stosunki Międzynarodowe-International Relations). Zaś drugi artykuł został opublikowany w czasopiśmie za 40 pkt. Publikowanie w języku angielskim, świadczy o działaniu Habilitantki, którego celem jest dzielenie się i wprowadzenie efektów własnych badań do międzynarodowego obiegu. Co można zweryfikować przez Index Hirscha, który według bazy Google Scholar wynosi - 4, Publish or Perish - 3, Scopus - 1, WoS - 1.

Już krótka analiza tytułów wskazuje, że aktywność publikacyjna Habilitantki jest konsekwencją wieloletnich zainteresowań i badań. Jest w nich konsekwentna, widoczna też jest swego rodzaju specjalizacja - tematyka związana z kulturowym dziedzictwem niematerialnym.

Co pod względem przedmiotu, podstaw teoretycznych i zastosowanych metod badawczych wyróżnia badania Habilitantki, co wnoszą do nauki o polityce i administracji, a zwłaszcza do nauki o stosunkach międzynarodowych?

W autoreferacie możemy znaleźć, że dr H. Schreiber wyróżniła pierwotny cel naukowy prowadzonych badań, którym była „*analiza dotychczasowej refleksji nad „kulturą” w nauce o stosunkach międzynarodowych i wskazanie potencjalnych kierunków tej refleksji (...) przeanalizowanie procesów wybierania, definiowania a następnie używania w stosunkach międzynarodowych kluczowych pojęć szczegółowych dla których ramę referencyjną stanowi pojęcie „kultury” (...)*” (Autoreferat s. 9). Ostatecznym celem „*była weryfikacja tezy o rosnącym znaczeniu kultury we współczesnych stosunkach międzynarodowych*” (s. 9).

Przedmiotem badań Habilitantki jest „kultura” w dwóch ujęciach - „kultura” jako pojęcie w ramach teorii polityki, teorii stosunków międzynarodowych oraz w perspektywie prawnej i interdyscyplinarnej oraz „kultura” jako proces - przedmiot zainteresowania oraz aktywności podmiotów stosunków międzynarodowych: państw, organizacji międzynarodowych, jednostek. Tym samym bada współpracę regionalną i globalną, działania

państw, które dotyczą różnych wymiarów kultury. W warstwie teoretycznej Habilitantka przedstawia i wprowadza szeroką gamę narzędzi teoretycznych, preferuje podejście eklektyczne/interdyscyplinarne, pluralizm metodologiczny. Robi to w pełni świadomie, wychodząc z założenia, że stosownie jednej konkretnej metody niesie ograniczenia poznawcze, zaś podejście interdyscyplinarne daje wartościowe poznawczo wyniki (Autoreferat s. 11). Stosowanie takiego podejścia ułatwia jej interdyscyplinarne wykształcenie (nauki prawne, nauki o polityce i administracji, historia, antropologia, historia sztuki). Wkomponowuje się również idealnie w obecne tendencje w badaniach, które stawiają na interdyscyplinarność. Należy podkreślić, że badania dr H. Schreiber mają zarówno wymiar teoretyczny, jak i praktyczny.

W pewnym sensie jej badania potwierdzają wygłoszoną przez Daniela Patricka Moynihana tezę, że: „Zgodnie z naczelnym hasłem konserwatystów to kultura, a nie polityka, determinuje sukces danej społeczności. Zgodnie z naczelnym hasłem liberalistów polityka jest w stanie zmienić kulturę i uchronić ją przed zgubnym wpływem własnych instytucji” (L. E. Harrison, S. P. Huntington, *Kultura ma znaczenie*, s. 13).

Efekty badań przedstawionych jako osiągnięcie naukowe uporządkowała w trzech wymiarach. W wymiarze teoretycznym Habilitantka przygotowała w sumie 4 publikacje (1 monografia i 3 artykuły). Teksty te stały się doskonałym punktem odniesienia do analiz empirycznych. W książce *Koncepcja „Sztuki prymitywnej”. Odkrywanie, oswajanie i udomowienie Innego w świecie Zachodu*, Habilitantka zmierzyła się z tematem Innego przez pryzmat sztuki. W pełnym erudycji przekazie, Autorka analizuje koncepcję i cechy charakterystyczne „sztuki prymitywnej”, osadzone w określonej rzeczywistości politycznej (kolonizacja, dekolonizacja). Pokazuje jak początkową ciekawość Zachodu światem niezachodnim, zainteresowanie osobliwościami kultury i osób ją reprezentujących, zastąpiono przekonaniem o wyższości i umniejszaniem znaczenia sztuki świata niezachodniego, aby ponownie ją odkryć i oswoić/udomowić (wręcz wyhodować) Innego na potrzeby Zachodu. Z jednej strony, Autorka pokazuje, że mamy działania których celem jest narzucenie własnych przekonań i sądów Innym oraz chęć podporządkowania. Z drugiej strony zaczynają pojawiać się postulaty, również polityczne, o potrzebie otwarcia na głos ludzi skazanych na milczenie. Tym samym Habilitantka przez pryzmat sztuki, zwraca uwagę że przez lata znaczna część świata została zepchnięta na peryferie, margines nie tylko w sensie kulturowym, ale też gospodarczym i politycznym. Jak pisze, była tymi, którzy mają głos, ale nie mowę, a obecnie odzyskują mowę (s.203). O odzyskiwaniu mowy świadczy też widoczność, coraz większa, tej części świata np. w rankingach *soft power*, co Habilitantka analizuje w artykule: *Intangible Cultural Heritage and Soft Power – Exploring the Relationship*. Książka *Koncepcja „sztuki prymitywnej”* ..., jest napisana z pasją w oparciu o bogaty materiał źródłowy. Autorka swobodnie czerpie z różnych dyscyplin, a nawet dziedzin nauki. Wartością jest zwrócenie uwagi na to jak przejęte pojęcia, takie jak „dzikość”, „sztuka prymitywna”, „cywilizowany”, „barbarzyńca”, „Inny”, wpływają na stosunek świata Zachodu do innych regionów świata i jakie to ma skutki, polityczne, społeczne i gospodarcze.

W artykule, pod może nieco kontrowersyjnym tytułem *Zostańmy heretykami! Próba antropologizacji stosunków międzynarodowych*, dr H. Schreiber pisze o potrzebie antropologizowania nauk humanistycznych i społecznych, głównie w kontekście interdyscyplinarności oraz perspektywy postmodernistycznej. Jest to ciekawy głos w dyskusji o tożsamości nauki o stosunkach międzynarodowych w Polsce. Według Habilitantki antropologia kultury, pełniłaby rolę „heretycką” i zmuszała tym samym do autorefleksji w stronę podejścia interdyscyplinarnego w badaniu stosunków międzynarodowych. Zwraca uwagę na to, że w Polsce stosunki międzynarodowe są wielodyscyplinarne, ale nie interdyscyplinarne. Tym samym zgłasza postulat interdyscyplinarności, polemizując z Jackiem Czapotowiczem wg. którego *stosunki międzynarodowe powinny najpierw stać się ugruntowaną dyscypliną a dopiero potem wchodzić w dialog z innymi*. W opinii Autorki w celu przewyższenia pewnych słabości polskich SM potrzebne jest tłumaczenie najważniejszych publikacji (zwrot literacki) z zakresu SM. Jak zauważa „nie przetłumaczone są półobce w obiegu myślowym” (s. 310). Ten postulat został zrealizowany przez Habilitantkę przez przygotowanie pierwszego tomu antologii (wspólnie z A. Wojciuk) *Stosunki międzynarodowe. Antologii tekstów źródłowych – korzenie dyscypliny* (2018) (załącznik 1, s. 18). Jednocześnie dość krytycznie podchodzi do podejmowanej w Polsce próby antropologizowania SM. Ocenia ją jako dość powierzchowną. Co utrudnia SM wyzwolić się z pułapki dogmatyzmu i zaściankowości (s. 315). Formułuje, słuszny postulat, większej otwartości na inne dyscypliny, a nie zamykania się we własnych intelektualnych „bunkrach”. W kolejnym artykule: *Metoda etnograficzna w badaniu stosunków międzynarodowych – uwagi wstępne*, proponuje jak można tę metodę zastosować w badaniu SM, uwzględniając jej potencjał, ale również pewne ograniczenia czy trudności po stronie badaczy, co obrazowo porównuje do lotu szybowcem. Należy się zgodzić z Autorką, że z jednej strony jest to pasjonująca, ekscytująca i pociągająca przygoda, z drugiej jednak oderwanie się od dobrze znanej dyscypliny, gdzie czujemy się ekspertami i przemieszczenie się do nowych miejsc, może stwarzać z jednej strony poczucie dyletanctwa, z drugiej zaś daje jednak możliwość innego oglądu rzeczy. Oczywiście to „oderwanie się od lotniska” wymaga odwagi, ale również szerokiej wiedzy oraz pokory. Podobnie jak we wcześniejszych tekstach stawia pytania o granice dyscypliny SM i jest to ważny głos w debacie o autonomii i tożsamości Stosunków Międzynarodowych w Polsce. Ostatnim tekstem osiągnięcia w wymiarze teoretyczno-metodologicznym jest artykuł *Religia jako element „zwrotu kulturowego” w stosunkach międzynarodowych*. Poza odniesieniem się do definicji/pojęcia „kultury”, gdzie zwraca uwagę, że stało się pojęciem ksenogenicznym/ksenogamicznym, ponownie odwołuje się do kategorii „zwrotu kulturowego” w stosunkach międzynarodowych, a zatem podkreśla potrzebę włączenia do analizy perspektywy kulturowej, w tym uwzględnienia religii jako elementu „zwrotu”. Czasami Autorka przywołuje jednak dość oczywiste stwierdzenia, gdy pisze o powiązaniach między kulturą a religią (sama etymologia słowa kultura z języka łacińskiego *cultus* oznacza kult w znaczeniu religijnym).

Do osiągnięcia w wymiarze prawnomiędzynarodowym Habilitantka włączyła 5 artykułów. Bardzo sprawnie operuje pojęciami z zakresu prawa międzynarodowego. Zwraca uwagę na obecność terminu „kultura” w prawie międzynarodowym, w kierunku poszerzania jego znaczenia, oraz na zwrot kulturowy w tym obszarze. Tym samym podejmuje trudny, bardzo dyskusyjny wątek roli i znaczenia kultury przy podejmowaniu prawidłowych rozstrzygnięć i formułowaniu zaleceń. Prawo jest częścią kultury, tak jak kultura jest częścią prawa. Mamy różnorodność systemów kulturowych oraz systemów prawnych. W związku z tym pojawi się pytanie o uniwersalność prawa międzynarodowego, czy wypracowania pewnego minimum w tym zakresie. W trakcie badań, analizując system ochrony kultury począwszy od 1954 r. (konwencji haskiej) do 2005 r. (konwencji w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego) dr H. Schreiber dochodzi do wniosku, że w przypadku kultury dochodzi do budowania coraz szerszych definicji legalnych kultury. Podkreśla proces kulturyzacji prawa międzynarodowego, czyli wzrostu świadomości i wrażliwości zarówno teoretyków, jak i praktyków. Zwraca uwagę na najszerszą znaczeniowo koncepcję tj. prawa do kultury, rozumianą dwojako. W sposób zawężający, ujmowane w kategoriach ekonomicznych, jako prawo do bardziej sprawiedliwego i zrównoważonego dostępu do udziału w kulturze, oraz szerszy jako prawo do, krótko ujmując, tożsamości. Te dwa podejścia, jak podkreśla są widoczne w orzecznictwie. Zauważa też dość częstą niechęć, czy wstrzeźliwość w podejściu państw do prawa do kultury (*W stronę prawa do kultury?* 2015). Za szczególnie ciekawą uważam, publikację dotyczącą kulturowego ludobójstwa. Wartościowe jest wprowadzenie przez Autorkę do słownika terminu „kulturobójstwo”, które definiuje jako *możliwość zabicia kultury bez konieczności zabicia jej depozytariuszy*. Wartościowe było też prześledzenie zmian w kierunku odchodzenia od pierwotnego znaczenia koncepcji ludobójstwa stworzonej przez Rafała Lemkina, w której wymiar kulturowy miał charakter centralny. Tu ponownie słusznie Autorka zauważa i krytycznie odnosi się do politycznej wstrzeźliwości państw, która skutkowałą stopniowym wyłączeniem kultury/kulturowego ludobójstwa z treści Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa z 1948 r. lub minimalizowania jej znaczenia w innych międzynarodowych aktach prawa i sprowadzenia jej do jedynie „cichej obecności”. Ten, jak go określa Habilitantka, „niedokończony projekt” w wymiarze prawnym jest jednak mimo wszystko obecny i kontynuowany w wymiarze politycznym. W dalszych publikacjach widzimy, że dr H. Schreiber wyraźnie zaczyna koncentrować się na dogłębnych badaniach Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Temu zagadnieniu poświęca 3 artykuły o wymiarze prawnomiędzynarodowym, począwszy od komentarza prawnopolitycznego, przez analizę implementacji i społecznego odbioru Konwencji w Polsce, po analizę prac dotyczących włączenia do Konwencji tzw. Rejestru Dobrych Praktyk. Publikacje te są wartościowe, bowiem nie stanowią jedynie biernej analizy aktu prawnego. Osobiste zaangażowanie i doświadczenie Autorki wyniesione z udziału w forach UNESCO, (obserwacja uczestnicząca), pozwoliły jej krytycznie ocenić przyjmowane rozwiązania prawne i polityczno.

Tematyka związana z niematerialnym dziedzictwem kulturowego, jest również poruszana w artykułach zaliczonych przez Habilitantkę do wymiaru politycznego. Badała ona m.in. relacje między koncepcją miękkiej siły a koncepcją niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W jednym z artykułów Autorka dokonała analizy dwóch rankingów: Soft power 30 i Elcano Global Presence oraz zwróciła uwagę na znaczenie Reprezentatywnej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości w międzynarodowym pozycjonowaniu państw UE. Podjęła próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy i na ile niematerialne dziedzictwo jest postrzegane przez państwa jako istotny komponent miękkiej siły i czy jest ono uwzględniane przez autorów rankingów. Wyniki badań wskazują na rosnące znaczeniu dziedzictwa niematerialnego (należy podkreślić, że w czasie publikacji (2016 r.) na Liście było 365 wpisów, zaś w 2019 r. dodano do niej kolejne 184 wpisy. Liczba wzrosła do 549, pochodzących ze 127 państw). Niemniej jednak zabiegają o wpis na Listę głównie słabsze państwa, lub dążące do wzmocnienia swojej pozycji np. Chiny. Ci „wielcy” nie muszą bowiem, jak konstatuje Habilitantka, odwoływać się do „pomocy” UNESCO, a ich pozycja budowana jest poza lub bez wsparcia organizacji. W swoich badaniach Habilitantka odnosi się i analizuje również aktywności UNESCO czy Rady Europy, organizacji których działania tradycyjnie utożsamiane są z wymiarem kulturowym oraz UE, która w zakres swoje aktywności ma również zapisany komponent kulturowy. Tym samym podejmuje temat związany z procesem instytucjonalizacji działań w zakresie międzynarodowej ochrony dziedzictwa kulturowego. Autorka dyskutuje o roli UE w globalnym reżimie ochrony niematerialnego dziedzictwa kultury. Odnosi się też do możliwości współpracy UE i UNESCO w obszarze niematerialnego dziedzictwa. Analiza skłania ją do następującego wniosku, że działania UE w tym obszarze nadal w dużej mierze warunkowane są ekonomicznie (np. aby chronić rynek UE przed dominacją Stanów Zjednoczonych). Jednocześnie, jak zauważa, UE umiejętnie wykorzystuje swoją pozycję w systemie ochrony dziedzictwa kultury UNESCO, co jest widoczne w liczbie elementów zgłoszonych na Reprezentatywną listę niematerialnego dziedzictwa kultury. Analizy Habilitantki pokazują, że UE ma dość utylitarny stosunek do reżimu jako całości. Pewnego rodzaju podsumowaniem badań związanych z Konwencją UNESCO z 2003 r. był artykuł zatytułowany: *10 Remarks on 10th Anniversary of the Entry into Force of the 2003 Convention*. Potwierdza on wszechstronną wiedzę Habilitantki, w tym temacie, umiejętność syntezy, krytycznej analizy oraz zdolność wyciągania wniosków. Wkładem Habilitantki jest tu wprowadzenie do języka badań w doniesieniu do stosunków międzynarodowych pojęcia: patrymonializacja. Jak pisze pojęcie to: *odnosi się w prowadzonych przez nią badaniach do procesów politycznych, których przedmiotem, jest stosunek do koncepcji dziedzictwa kulturowego jako określonego zasobu, który musi zostać poddany procedurom legitymizacji i instytucjonalizacji, podejmowanych na różnych forach międzynarodowych, na podstawie określonej polityki selekcji, klasyfikacji i hierarchizacji tych elementów owego zasobu, które uznane zostaną za wartościowe z punktu widzenia określonej jednostki, grupy, wspólnoty, administracji samorządowej, państwowej czy międzynarodowej (...)*. Co jest ważne w

budowaniu tożsamości państw, społeczeństw i jednostek. Pokazuje to też instrumentalne podejście do dziedzictwa, może czasem wybiórcze, co w pewnym sensie może służyć pisaniu historii pod dyktando aktualnych potrzeb państwa.

Udzielając odpowiedzi na pytanie jak Habilitantka bada, należy po pierwsze pozytywnie ocenić bazę źródłową przez nią wykorzystaną. Bardzo dobrze zna literaturę związaną z przedmiotem badań, umiejętnie ją wykorzystuje i przytacza. Analizy innych badaczy są dla niej inspiracją do zadawania pytań, dalszych badań i naukowych dociekań. Badania dr H. Schreiber mają charakter twórczy. Zwraca uwagę na nowe obszary badawcze, umiejętnie i niekonwencjonalnie łączy różne zjawiska i fakty, stawia pytania i tezy/hipotezy, formułuje wnioski w oparciu o wyniki badań. Podejście interdyscyplinarne skutkuje tym, że jej badania mają charakter nowatorski i oryginalny.

W analizie problemu badawczego jakim jest kultura jako przedmiot w stosunkach międzynarodowych dr Hanna Schreiber umiejętnie stosuje triangulację metod badawczych, sprawnie łącząc analizę dokumentów, analizę prawną z metodą etnograficzną, co gwarantuje jej pełniejszy wgląd w przedmiot badań. Odwołuje się również do teorii SM, głównie teorii konstruktywizmu. Adaptuje do swoich badań istniejące narzędzia badawcze, ale również podejmuje próbę tworzenia nowych narzędzi teoretycznych pomocnych przy badaniu określonych zjawisk, takich jak: zwrot kulturowy, metoda etnograficzna, kulturobójstwo, patrymonialność.

Badania Habilitantki charakteryzuje pluralizm teoretyczny. Słusznie podchodzi do istniejących teorii i metod jak do „skrzynki z narzędziami” (S. Walt), umiejętnie wybierając te, które są pomocne w zależności od potrzeb badawczych.

Podsumowując wszystkie publikacje wskazane jako osiągnięcie naukowe, zostały bardzo dobrze przygotowane pod względem teoretycznym i metodologicznym. Precyzyjne został określony przedmiot badań, wybrano metody oraz przywoływano teorie. Konsekwentnie stosowana była siatka pojęciowa. Pomimo podejścia interdyscyplinarnego dr Hanna Schreiber jednoznacznie identyfikuje siebie i swoje badania z dyscypliną nauk o polityce i administracji w subdyscyplinie stosunki międzynarodowe. Przedstawiony do oceny dorobek świadczy o dojrzałości naukowej Habilitantki.

Ponadto Habilitantka wykazała aktywność naukowo-badawczą, ściśle powiązaną z głównym osiągnięciem. Duża część publikacji bezpośrednio koresponduje z tematyką Konwencji UNESCO z 2003 r. Należy również zwrócić uwagę na przygotowywane przez Habilitantkę sprawozdania z wydarzeń związanych z badaniem kultury w stosunkach międzynarodowych, tłumaczenia i ekspertyzy. Pozostałe publikacje niepowiązane tematycznie ze zgłoszonym cyklem, koncentrują się na dwóch obszarach: wymiarze militarnym kultury w stosunkach międzynarodowych oraz analizą tożsamości dyscypliny nauki o stosunkach międzynarodowych.

Wśród tej grupy w mojej ocenie na podkreślenie zasługują monografia *Świadomość międzykulturowa, od militaryzacji antropologii do antropologizacji wojska* (2013). Autorka zwraca w niej uwagę na zwrot kulturowy w sferze wojskowości, co jest w pewnym sensie konsekwencją zmiany środowiska bezpieczeństwa, która zaistniała na przełomie wieków XX i XXI. Proponuje koncepcję świadomości międzykulturowej, którą traktuje jako nowe narzędzie analityczno-badawcze. Zawarte w publikacji rozważania wkomponowują się w szerszą refleksję o roli kultury w operacjach wojskowych, czy szersze zagadnienie dotyczące

militaryzacji kultury. Książka została napisana również w oparciu o badania będące konsekwencją udziału Autorki w Wielonarodowym Eksperymentie 6. Dało to niepowtarzalną okazję do konfrontacji wiedzy teoretycznej z praktyką. Do analizy zagadnienia świadomości międzykulturowej Habilitantka stosuje podejście interdyscyplinarne. Tym samym daje jej to możliwość ujęcia zagadnienia w sposób całościowy i wielowymiarowy. Tematyka poruszana w książce ma zarówno wymiar teoretyczny oraz praktyczny. Prezentuje usystematyzowaną wiedzę. Książka została dobrze przygotowana pod względem metodologicznym oraz oparta na bogatych źródłach. Jest świetnym materiałem dydaktycznym dla studentów bezpieczeństwa oraz stosunków międzynarodowych. Drugą pozycją zasługującą na wyróżnienie jest przygotowana pod redakcją H. Schreiber i Anny Wojciuk *Antologia tekstów źródłowych, t.1: Korzenie dyscypliny*. Antologia ta jest realizacją postulatów zgłaszanych przez Habilitantkę o konieczności tłumaczenia tekstów fundamentalnych, które kształtowały dyscyplinę nauki o stosunkach międzynarodowych do 1989 roku.

Ważnym elementem oceny jest również zwrócenie uwagi na to **gdzie Habilitantka prezentuje swoje badania i gdzie je publikuje?** Jak już wyżej wspomniano artykuły w pracach zbiorowych były publikowane w wydawnictwach, według Komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 stycznia 2019 r., z poziomu I (80 pkt.) i II poziomu (2 artykuły - Oxford University Press i Brill). Artykuły są publikowane w cenionych i rozpoznawanych czasopismach związanych z dyscypliną Habilitantki. Publikowanie w języku angielskim, świadczy o działaniu Habilitantki, którego celem jest dzielenie się i wprowadzenie efektów własnych badań do międzynarodowego obiegu. Świadczą też o uznaniu jej wiedzy i kompetencji. Ponadto Habilitantka uczestniczyła w 47 konferencjach i seminariach naukowych, w tym w 23 międzynarodowych. Prezentowała tam wyniki własnych badań lub pełniła role moderatora, bądź zabierała głos w dyskusji. Aktywność w tym zakresie pozwoliła na konfrontację własnych badań w środowisku badawczym.

Podsumowując, zgodnie z art. 16 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. U. 2014, poz. 1852) ten fragment oceny osiągnięcia naukowego dr Hanny Schreiber, w mojej opinii stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji.

2. Ocena pozostałej aktywności naukowo-badawczej oraz dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitantki.

Podstawą oceny dokonanej w drugiej części recenzji są przede wszystkim kryteria wymienione w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196, poz. 1165). W rozporządzeniu jest wymienionych 9 kryteriów w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych oraz 14 w zakresie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i współpracy międzynarodowej. Ocena części z nich została już uwzględniona w pierwszej części recenzji.

Jednym z kryteriów jest kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach. Według dostarczonych informacji Habilitantka ma na koncie pozyskanie 6 projektów i grantów badawczych ze środków krajowych, w 4 pełniła funkcję kierownika projektu. Ponadto uczestniczyła w 3 grantach międzynarodowych.

Na podkreślenie zasługuje aktywność ekspercka dr H. Schreiber – opracowanie 2 ekspertyz na potrzeby krajowe oraz jedną dla UNESCO. Była zapraszana przez UNESCO jako

niezależny ekspert do wzięcia udziału w spotkaniach eksperckich oraz w konferencji i szkoleniu dla organizacji pozarządowych akredytowanych przy UNESCO.

Brała udział w opracowaniu pierwszego, wyróżnionego wniosku z Polski o wpisanie szopkarstwa krakowskiego na Reprezentatywną listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości.

Wykazywała się też pracą społeczną w roli najpierw członka Rady ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego, a następnie w latach 2016-2018 pełniła funkcję wiceprzewodniczącej Rady.

We wniosku wykazano również, co należy pozytywnie odnotować, udział oraz współpracę w ramach towarzystw naukowych w kraju i zagranicą takich jak: European International Studies Association, European Society of International Law, Association of Critical Heritage Studies, Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych (PTSM), Polska Grupa International Law Association, Stowarzyszenie Twórców Ludowych, Fundacja Obserwatorium Żywej Kultury.

Dr H. Schreiber ma również znaczącą aktywność w zakresie dorobku dydaktycznego w ramach swojej macierzystej uczelni, prowadząc zajęcia w j. polskim i w j. angielskim. Tematyka prowadzonych zajęć koresponduje z prowadzonymi badaniami, co może być gwarancją dostarczania słuchaczom, kompleksowej i pogłębionej wiedzy w danym przedmiocie. Odbyła również szereg wykładów w uczelniach zagranicznych w: Hiszpanii, Norwegii, Indiach. Sprawowała opiekę naukową nad pracami dyplomowymi oraz była promotorką pomocniczą 1 rozprawy doktorskiej obronionej w 2018 r. oraz jest promotorką pomocniczą w otwartym przewodzie doktorskim w języku angielskim. Ta aktywność potwierdza kompetencje Habilitantki do kształcenia kolejnych pokoleń polskich politologów.

Dr H. Schreiber przyczyniła się również do popularyzacji nauki będąc zapraszana do mediów, gdzie mogła dzielić się swoją wiedzą.

Przy okazji chciałabym zwrócić uwagę oraz pozytywnie wyróżnić bardzo staranne przygotowanie dokumentacji dołączonej do wniosku, tak pod względem merytorycznym jak i estetycznym.

Podsumowując tę część oceny aktywności naukowo-badawczej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracę międzynarodową dr Hanny Schreiber, należy ją ocenić wysoko i uznać za znaczącą. Tym samym w mojej opinii spełnia ona kryteria ministerialne, zawarte w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r., stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

3. Konkluzja

Po zapoznaniu się z przedstawionym przez dr Hannę Schreiber osiągnięciem naukowym, które stanowi cykl publikacji powiązanych tematycznie w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity: Dz. U. 2014, poz. 1852), zatytułowanym **Kultura jako przedmiot analizy w stosunkach międzynarodowych: wymiar teoretyczno-metodologiczny, prawno-międzynarodowy i polityczny**, jak również z pozostałym dorobkiem naukowo-badawczym, dydaktycznym i popularyzatorskim oraz w zakresie współpracy międzynarodowej stwierdzam, że spełnia ono wymóg posiadania osiągnięć naukowych uzyskanych po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiących znaczny wkład w rozwój nauki o polityce i administracji ze szczególnym uwzględnieniem nauki o stosunkach międzynarodowych. Tym samym opowiadam się za nadaniem Pani doktor Hannie Schreiber stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Dublin 20 lipca 2020 r

